

Novi generaciji maturantov na pot

Nov letnik maturantov ali abiturientov, kot smo govorili svoj čas, odhaja te dni s slovenskih srednjih šol v Italiji v življenje. Proglase so bili za zrele in v zasebnih pogovorih s člani komisij smo zvedeli, da so se pri maturi res dobro odrezali.

Večina izmed njih bo najbrže nadaljevala študij, kljub temu pa pomeni matura in odhod s srednje šole veliko, morda najvažnejšo prelomnico v življenju. Ravno zdaj so postavljeni pred zelo važno odločitev, pri kateri bodo prvič res sami odločali: kako oblikovati svoje prihodnje življenje, kam se usmeriti, kakšen poklic si izbrati?

Mislimo, da ni odveč, če jim želimo dati glede tega nasvet: Odločajte se po svojem resničnem nagnjenju! Izberite si tisto pango študija, tisto poklicno stroko, ki vas zares najbolj privlači. Ne odločite se za kak poklic le zato, ker se vam zdi, da boste v njem največ zaslužili in se najprej prikopali do lastne vile in drugih udobnosti. In ne izbirajte si študija na univerzi glede na to, če je »lažji« ali »težji«. Najtežji je študij tistih predmetov, do katerih ne čutimo notranjega nagnjenja, ki nas ne veselijo, kot pravimo, pa naj nas mami onkraj študijskega cilja še tako lepa plača ali kariera. Izobraženec bo vedno najdalje prispel v tisti panogi, ki jo ima rad in v kateri zato ne bo samo s svojim razumom, ampak tudi s svojim srcem. Tako delo mu bo v uteho in v notranje zadovoljstvo, vzbujalo mu bo občutek sreče, medtem ko mu bo delo, ki ga opravlja le zaradi denarja in ker se mu zdi lažje kot drugo, prinašalo grenkobo in razočaranja.

Drugo, kar bi radi svetovali našim maturantom pri odhodu v življenje, je to, da naj nikoli ne pozabijo na dolžnosti, ki jih imajo do družbe in predvsem do svojega naroda, ki je najpopolnejša, najbolj organska oblika družbe. V primerjavi z narodom so vse druge oblike družbe umetna tvorba, ki lahko razpade ali se poljudno spreminja pod pritiskom sile in vplivom razmer. Človek, ki se oddalji od svojega naroda, stori to največkrat iz nizkotne želje, iz oportunitizma, da bi se rešil dolžnosti do njega in se vključil v družbo, ki mu lahko doždevno več nudi — več denarja, več zunanje ugleda, večjo možnost kariere. Toda v resnici se s tem odtrga od matice, s katero je povezan z vsem svojim bistvom, pa naj se tega zaveda ali ne, od telesa, od katerega se hranita njegovo srce in njegova duša. Brez te matice se znajde duhovno osamljen, grozljivo nebogljen in nemočen, v svojem najglobljem bistvu vedno ne-srečen in neutешen, paj naj to še tako prikriva z videzom blaginje. Povezanost z lastnim narodom pomeni notranjo trdnost, ob-

(Dalje na 8. strani)

Anahronizem nekega stanja

V zadnjih mesecih sta italijanski iredentizem in hipernacionalizem v Trstu doživela pravi zlom. Pravični Sodnik je odrešil tržaško mesto in poklical k sebi tri najbolj goreče predstavnike tega protislovenskega gibanja. Ti so: Gianni Bartoli (umrl 4. aprila), Piero Almerigogna (umrl 8. maja) in Edoardo Marzari (umrl 6. junija). Kot se spodobijo za kristjane, smo se ob njihovi smrti izognili vsakršne, še tako objektivne kritike in smo v njihovem tisku, zlasti v listih »Il Piccolo« in »Vita Nuova«, mirno brali, kako je dolgo-vezil s svojimi, vsekakor pretiranimi slavospevi. Zdaj pa menimo, da je pravilno in umestno opozoriti prav na tisto, kar je ta zgodovorni tisk zavestno zamolčal, to je, da so bili vsi trije pokojniki znani kot fanatični nacionalisti in iredentisti, ki so svoja šovinistična in protislovenska čustva vselej izkazovali do skrajnosti.

Kar zadeva življenje in delovanje Giannija Bartolija, se je njegov tisk trudil, da bi ga med drugim označil za »osebno, ki bo zaradi svojih človeških lastnosti in zaradi svojega dela ostala Tržačanom v neizbrisnem spominu«. To trditev pa zanika že sam potek pogreba, ki je pokazal prav nasprotno. Pogreba so se naamreč udeležili: predstavniki oblasti, zastopniki uradnih ustanov in od prebivavcev v ogromni večini tisti, ki niso Tržačani in so tudi proti Tržačanom, to so istrski prebežniki (a ne vsi!), nacionalisti, fašisti in prostozidarji, skratka ljudje, ki so se rodili daleč od Trsta, ki so se kasneje naselili v Trst in ki so se sami proglasili za Tržačane. Pravi Tržačani, to je ogromna večina prebivalstva (v moralnem pogledu vse pristno tržaško prebivalstvo, med njimi sto tisoč delavcev, tako Italijanov kot Slovencev, pripadnikov različnih političnih strank), se sporazumno niso udeležili pogreba, temveč so kratkomalo redno šli na delo. S to odsotnostjo je Trst jazno pokazal svoje pravo lice in dokazal, kako odločno nasprotuje ter obsoja iredentistični hipernacionalizem, ki so ga izposlovali Bartoli in njegovi tovariši. Trst je hkrati dokazal, da hoče živeti v miru, ob prijateljskem in plodnem sodelovanju med obema tu prisotnima narodnostnima skupnostima. S tem je tudi postavil na laž ceneno trditev tržaškega italijanskega dnevnika. Kar pa zadeva ravnanje Giannija Bartolija, ostaja zares nerazumljiva skrivnost, kako je mogel ta možakar vsklajevati svoj strupeni protislovenski šovinizem s Kristusovim naukom, ki ga odlikujeta predvsem ljubezen do bližnjega in pravičnost.

Zanimiva je tudi manifestacija, do katere je prišlo, čeprav v nekoliko manjši obliki, ob smrti drugega glasnika iredentističnega protislovenskega šovinizma, to je Piera Almerigogne. Tudi ob tej priložnosti je »Il Pic-

colo« poudaril celo vrsto pokojnikovih patriotskih zaslug. Pozabil pa je navesti mnoge njegove zasluge drugačnega značaja. Tu bomo opozorili le na nekatere, in sicer najbolj znane. V njegovem rojstnem Kopru se je Almerigogna javno ponašal, da je prostozidar. Za časa fašizma je kot goreč Mussolinijev častnik vodil zloglasne »škvadre« na krvavih pohodih po raznih slovenskih istrskih vaseh. Ker je bil grob in neotesan človek, si je pridržal čast, da je osebno zverinsko pretepal Slovence, ki so zagrešili le-ta zločin, da so govorili v svojem materinem jeziku. Zaradi teh in drugih »junaških« dejanj ga je parzansko sodišče med vojno obsodilo na smrt, a se mu je posrečilo zbežati na varno v Trst, kjer so ga zlasti krogi okrog škofijske kurije sprejeli z odprtimi rokami. V Trstu je nadaljeval enako delovanje kot njegov prijatelj Bartoli. Ob smrti so se na njegovem pogrebu zbrali, razen predstavnikov oblasti, vedno eni in isti ljudje, se pravi voditelji Lege Nazionale, prostozidarji, Almirantejevi fašisti in del istrskih prebežnikov. Tržaški delavci in Slovenci so ga popolnoma ignorirali.

Tretji pokojnik, ki je prav tako pripadal omenjenemu nacionalističnemu gibanju, je bil duhovnik, msgr. Edoardo Marzari. Tudi ta je bil Istran, ki je prenesel v Trst izrazilo protislovensko miselnost, tujo ogromni večini tržaškega prebivalstva. »Il Piccolo« in seveda »Vita Nuova« sta mu ob smrti zapela velike slavospeve kot duhovniku, a nista mogla zatajiti njegove protislovenske dejavnosti. Tu nalašč ne omenjamo njegovega političnega delovanja po kapitulaciji Italije, kajti šele objektivni zgodovinar bo ugotovil, kateri so bili resnični vzroki in nagibi, zaradi katerih je Edoardo Marzari postal eden izmed ustanoviteljev CLN (Italijanskega narodnega osvobodilnega odbora). Tu omenjamo, da je »Il Piccolo« poudaril, da je bil »Marzari med obnovitelji in reorganizatorji Lege Nazionale... postal je njen podpredsednik in kasneje predsednik«. Pripominjamo, da Lega Nazionale ni samo fanatična in šovinistična organizacija, temveč da ima v svojem programu za cilj tudi raznaroditev vseh vasi na Tržaškem, ki so povečini slovenske ali celo samo slovenske. Pokojnikovo politično in grobo protislovensko delovanje jasno dokazuje, da je imela katerakoli pobuda tega duhovnika — četudi je ostajala na verski, dobrodelni in družbeni ravni — izrazito ali skoraj izključno nacionalistično in protislovensko ozadje.

Ne glede na vprašanje vesti in dobro vero, za kar ga bo sodil pravični Sodnik, je treba takšno dejavnost v škofiji, kjer skupno živijo italijanski in slovenski verniki, odločno

(Dalje na 8. strani)

D. L.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 15. julija, ob: 8.00 Koledar, 8.05 Slovenski motivi, 8.30 Kmetijska oddaja, 9.00 Sv. maša, 9.45 Antonio Vivaldi: 4 Sonate, 10.15 Poslušali boste, 11.15 Mladinski oder: »Dušan, trnek in ribe«, Napisal Ernest Adamič, Drugi del, Izvedba: RO, Režija: Lojzka Lombar, 12.00 Nabožna glasba, 12.15 Vera in naš čas, 12.30 Nepozabne melodije, 13.30-15.45 Glasba po željah, 15.45 »Pomlad se prebuj«, Igra, napisal Ivan Matičič, Izvedba: RO, Režija: Jože Peterlin, 17.10 Glasbeni cocktail, 18.00 Glasba na temo, 18.50 Jazz, 19.30 Zgodovina italijanske popevke, 20.00 Šport, 20.30 Sedem dni v svetu, 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke, 22.00 Nedelja v športu, 22.10 Sodobna glasba, 22.0 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 16. julija, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 7.35 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Karajan podaja Beethovna in Brahmsa, 19.10 Odvetnik za vsakogar, 19.20 Jazz, 20.00 Športna tribuna, 20.35 Sloven-

24. JULIJ

Starši, zavedajte se, da boste najbolj osrečili svojega otroka, če ga boste pustili, da se vpiše v slovensko srednjo šolo!

ski razgledi: Naša dežela v delih Simona Rutarja - Violončelist Vlado Požar, pianist Leon Engelfan, Risto Savin: Sonata — »Nova pot desetega brata«, pesmi in črtice Ivana Roba — Slovenski ansambli in zbori, 22.15 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 17. julyja, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Pratika, 12.50 Ciganski ansambel »Jenö Varga«, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 13.30 Komorni koncert, 18.45 Glasbena beležnica, 19.00 Odmevi kmečkih puntov, 19.20 Za najmlajše: »Eskimo z imenom Volk«, (Napisal Dušan Pertot), 20.00 Šport, 20.35 Aleksander Borodin: Knez Igor, opera, V odmoru (21.40) »Pogled za kulice« (Dušan Pertot), 22.55 Zabavna glasba.

♦ SREDA, 18. julija, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Oboist Luciano Glavina, pianistka Stella Doz, Kalifornijski jazz, 19.10 Higiena in zdravje, 19.20 Zbori in folklor, 20.00 Šport, 20.35 Simfonični koncert, V odmoru (21.05) Za vašo knjižno polico, 21.45 Romantične melodije, 22.05 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 19. julija, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 11.35 Slovenski razgledi, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce (Danilo Lovrečič), 18.30 V ljudskem tonu, 19.10 Govorimo o ekologiji (Tone Penko), 19.25 Za najmlajše, 20.00 Šport, 20.35 »Upor«, Enodejanka, napisal Giovanni Mosca, prevedla Alenka Rebula, Izvedba: RO, Režija:

24. JULIJ

Ne pozabite, da zapade na ta datum rok za vpisovanje v vse slovenske srednje šole v Trstu in Gorici!

Jože Peterlin, 21.05 Harmonija zvokov in glasov, 21.40 Skladbe davnih dob, Izvaja ansambel Fontegara, 22.05 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 20. julija, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 13.35 Opoldne z vami, 13.30 Glasba po željah, 17.00 Za mlade poslušavce, 18.30 Giorgio Camibissa: Concerto breve, Solist Adriano Vendramelli, 18.50 »The Moody Blues«, 19.10 Na počitnice, 19.25 darstvo, 20.50 Vokalno instrumentalni koncert, 21.45 Zbori in folklor, 20.00 Šport, 20.35 Delo in gospo, V plesnem koraku, 22.05 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 21. julija, ob: 7.00 Koledar, 7.05 Jutranja glasba, 13.30-15.45 Glasba po željah, 15.45 Avtoradio, 17.00 Za mlade poslušavce (Danilo Lovrečič), 18.30 Sopranistka Ondina Ota Klasinc, pianist Aleksander Vodopivec, 18.50 Orkester proti orkestru, 19.10 Aleš Lokar: Tržačan v Ameriki, 19.20 Revija zborovskega petja, 20.00 Šport, 20.35 Teden v Italiji, 20.50 Na počitnice, 21.05 Moderni ritmi, 21.30 Vaše popevke, 22.30 Zabavna glasba.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Mitja Ribičič podpredsednik SFRJ

V ponedeljek je bil izbran Mitja Ribičič kot predstavnik republike Slovenije za novega podpredsednika kolektivnega predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije. Nasledil je Dugonjiča, ki je opravljal to funkcijo eno leto kot predstavnik Bosne in Hercegovine. Podpredsedniška funkcija traja eno leto. Predsednik kolektivnega predsedstva je, kot znano Tito, in ta funkcija je zanj trajna, kar je določeno z ustavo.

Kolektivno predsedstvo je bilo ustanovljeno leta 1971 z namenom, da bo trdneje povezovalo narode oziroma republike in avtonomni deželi v Jugoslaviji v celoto ter da bi preprečilo v primeru Titovega umika iz političnega življenja zaradi starosti, bolezni ali smrti vsakršen boj za oblast med tistimi, ki bi hoteli postati njegovi nasledniki. Njegove funkcije naj bi zato opravljalo kolektivno predsedstvo, v katerem ima vsaka republika po tri predstavnike, deželi Vojvodina in Kosovo pa po dva. Ker spadata obe avtonomni deželi v sklop socialistične republike Srbije, ima ta tako v predsedstvu dejansko sedem predstavnikov izmed 22, vendar miso vsi Srbi,

ampak tudi predstavniki albanske in madžarske manjšine.

NOVA DRŽAVA BAHAMAS

V noči od ponedeljka na torek, točno opolnoči in ena minuta, se je rodila nova država Bahamas, ki je po površini komaj za pol Slovenije, prebivavec pa ima le eno desetino toliko kot Slovenija. Meri namreč 11.300 kvadratnih kilometrov in ima nekaj manj kot 170.000 prebivavcev, od tega je 85 odst. črnec. Ostali so belci, potomci britanskih naseljencev in kolonistov iz Združenih držav, ki so po zmagi Američanov in po razglasitvi ameriške neodvisnosti zapustili ameriška tla, ker so hoteli ostati zvesti svoji matični domovini. Potomce je zdaj doletelo, da bodo morali živeti v državi s črnsko večino, ki je tudi že na vladi.

Otočje Bahamas leži blizu Floride, v subtropskem pasu in ima zelo ugodno ozračje. Stavljajo ga več sto otokov in otočkov a obljubljenih je le nekaj desetlin. Beli prebivavci so se do zadnjega upirali, da bi dobilo otočje (ki je uživalo popolno samoupravo) neodvisnost in prišlo tako izpod angleške oblasti.

Mihec in Jakec se menita, da se zabitost skriva za kunštnimi besedami

— Znaš Jakec, meni je aden pravu, de se se na ani osmici nekšni brauci menli od nas jn štedirali kadu je bol zabit, al ti al jest.

— Tle ni kej štedirat; sej se preci vide, de si ti zabit.

— Narprej ti povem, de vide se ne neč. Zatu ke če be se preci vidlo, kadu je zabit, be blo na sveti še preci drugače. Glih tu je slabo, de se ne vide jn taku lahko pride na vesok položaj tudi kašno tele, ke jema samo tu furbarijo, de zna dobro skrit, kaku je zabit. Se zna de je tu ana naravna stvar. Kej češ, vsaka živa stvar skriva pred družmi svoje slabosti jn vsak se skuša prkazat lepši, ku je zares. Še fant, kadar snube punco, se dela bol močen, ku je zares; punca pej — nanka govort. Zatu ti še enkrat rečem, de vide se ne neč. Jn pole ti še povem, de praveš samo ti, de sm jest bol zabit! Ti misleš, de se boš zmazau, če boš ta prvi pokazau name. Ma ni taku! Po demokratičnem sistemi, je treba vsako reč dokazat. Sez dokumenti jn argumenti. Ne nečko reč: uan je zabit. Še z argumenti je kašenkrat težko dokazat kej tašnega, posebno če je na vesokem položaji, zatu ke pride vmes ugled ustanove al organizacije. Ustanova al organizacija je pej vsaka pametna. An sam človek je še lahko zabit, ana ustanova pej nikoli. Zatu ke velà splošno sprejet zakon, de deset bedakov, ke kolektiv-morbet deset naumnosti. Jn, koker rečeno, no nekej slenejo, dajo ano modrost jn ne tudi zastran mene, je treba vse šele dokazat. Ma taku, koker si ti zlahka name pokazau, be govorilo glih za tu, de si ti tisti, ke je bol zabit.

— Mihec, morbet za druge be blo res treba dokazov; ma zate ne. Sej se te pogrunt-

ta, samo če odpreš usta. Sej ne znaš nanka reč predsednik, ke zmiri rečeš precednik!

— Ja, Jakec, je res: jest rečem precednik, ma tu še ne pomene, da sm zastran tega zabit. Zatu ke ne smeš pozabet, de dostikrat se zabitost skriva za kunštnimi besedami, ku — postaumo reč — reprodukcija, konverzija, stabilizacija, kratkoročno, inflacija jn po navadi nobeden ne zastope neč, nanka tisti ke tu pravi. Ma zgleda forte učeno jn zatu ne moreš pogruntat zabitosti. Zatu rečem, de kunštni besede še ne pomenijo, de je človek telegenten! Jest govorim lepu po domače jn vsak človek me zastope. Tu pomene, de jemam jasne misli jn če jemam jasne misli, ne morem bet zabit.

— Mihec, če govoriš po domače pomene tudi de ne greš z duham časa. Jn tu prej dokazuje...

— Dokazuje ano figo. Tisti tvoj duh časa dokazuje, de ti bereš časnike jn poslušáš radjo jn televizijo. Jn vse kar ti tam natrobejo sveto verješ. Jn pole prideš meni pravet jn misleš, de si buhznakaku kunšten. Jn prouzaprout samo ponauláš besede ku papagal. Jn misleš, de si telegenten. Na to vižo be biu telegenten vsak papagal. Ma papagal, četudi govori, neč ne zna, kej reče. Jn če se ti hvaleš, de bereš časnike, poslušáš radjo jn govorance glih dokažeš, de si zabit. Videš, tu sm tou reč.

— Denmo reč, de jemaš ti prout. Zatu ke ta pameten more popestet. Ti češ reč, da je aden od nas dveh zabit jn aden pameten?

— Ja, ti si koker sem reku, jest sm pameten jn če zde j nardimo povprečje, pridemo do zaključka, de jemamo oba petdeset pr stu pameti. Tašno povprečje je pej daleč nad splošnim povprečjem jn smo lahko kar zadovoljni.

— Mihec, že ke si taku lepu zračunau, pejmo na an kvartin!

»LJUBLJANA NI SLOVENIJA«

»Katoliškemu glasu« krščanski socialisti ne dajo mirno spat. Kar naprej je v ihti zaradi njih. Bogve zakaj. Najbrže zato, ker jih precejnuje.

V eni zadnjih števil je prinesel nov članek o tem, tokrat ponatis iz mesečnika »Klic Triglava«, ki izhaja v Londonu, a članek dokazuje, da ni bil napisan daleč od uredništva »Katoliškega glasa«. To razodevajo že nedoslednosti v njem, celo popolno pomanjkanje logike, in brezsrčna demagogija. V njem npr. piše: »Za Primorsko je partizanska vojska bila zares narodno gibanje, pojem komunizma resnično bratstvo po osvoboditvi izpod fašizma brez njegove brezbožnosti (naj si vsakdo prebere, kaj piše Radoslava Premrlova o bratu Janku v tržaški reviji Zaliv), primorsko katolištvo (zlasti Sedej in Fogar) resnično doživeto brez političnega klerikalstva«, itd.

Če je tako, zakaj potem »Katoliški glas« vedno spet napada krščanske socialiste ravno zaradi tega, ker so sodelovali v osvobodilnem gibanju in partizanski vojni? Po tej zmedeni logiki je bila partizanska vojska na Primorskem nekaj dobrega, v ostali Sloveniji pa nekaj slabega. Hm. Naj pogrunta to, kdor more.

Prav tako malo logike je v temle pisanju: »Čas bi tudi že bil, da bi Kocbekovo "Premišljevanje o Španiji" nehalo strašiti po slovenskih duhovnih poljih, zlasti na Primorskem, kjer ga komaj kdo pozna. Vprašujem se, ker ga krščanski socialist že omenja, kako so Kocbek in njegova skupina raje »premišljevali« o Španiji, ko so njihovi koroški in primorski rojaki zamirali pod fašistično peto.« Vsak, tudi malo izobražen človek razen avtorja tistega članka pa ve, da je bila fašistična Italija tista, ki je skupaj s Hitlerjevo Nemčijo pripomogla na oblast španskemu fašizmu, in če so se Kocbek in drugi Slovenci borili z besedo in nekateri tudi z orožjem v Španiji proti fašistom, so se s tem borili proti celotnemu evropskemu fašizmu in s tem tudi za osvoboditev primorskih Slovencev. Stvari so tako jasne, da se lahko zmešajo v glavi le redkim in med tiste redke spada tisti člankar in njegov prijatelj v uredništvu »Katoliškega glasa«, ki niti ne veda, da v času, ko je Kocbek pisal tisto »Premišljevanje o Španiji«, v Avstriji še niso vladali nacisti.

Kakšen smisel ima sploh polemizirati s tako nelogičnimi in idejno zmedenimi ljudmi? Preden torej končamo to neplodno polemiko, naj opozorimo — ne zaradi »Katoliškega glasa«, ampak zaradi naših in njegovih bralcev — samo še na tale dejstva:

Polemike nismo začeli mi, ampak »Katoliški glas« z obrekovanjem, ki skuša vzeti ugled krščansko-socialističnemu gibanju, zaradi njegovega sodelovanja v osvobodilni vojni. Pri tem pa se »Katoliški glas« skrbno varuje, da ne odgovori na naše vprašanje, kaj naj bi bili krščanski socialisti med vojno sicer napravili. Šli za Rupnikom in Milošem Staretom, ki sta pripeljala svoje pristaše v katastrofo; ali se lepo potuhnil in čakali v kakih toplih kotičkih na konec vojne, ki bi se bila v tem primeru neizogibno končala tako, kakor bi želel »Katoliški glas«? Zdelo bi se, da je bil ravno to predpogoj, da bi bilo šlo vse po željah nekaterih ljudi pri »Katoliškem glasu«. Ali jim zameri morda to, da se niso dali vsi postreljati kot talci ali pomoriti v koncentracijskih taboriščih, da bi ne vznemirjali več vesti določenih »katoliških« tipov? Druge alternative niso imeli. Če pa »Katoliški glas« ve zanj, pa kar na dan z njo!

Pisanje »Katoliškega glasa«, da so bile na Primorskem »razmere drugačne«, da tu ni bilo krščanskega socializma in marsikaj tistega »negativnega«, kar je bilo pred vojno v Ljubljani (»Ljubljana ni Slovenija«), je smešno, saj je bilo to le posledica skoro popolne odrezanosti primorskega življenja od slovenskega centra po krivdi fašizma, ne pa nekake večje modrosti Primorcev. Po našem so ti po svoji pameti v povprečju enaki drugim Slovincem in vsem drugim Evropejcem.

Izrazi kot »Primorski Slovenec«, kot se je podpisal člankar v »Klicu Triglava«, so še posebno odurni pri narodu, ki šteje komaj poldrug milijon duš in nekaj nad 20.000 kv. km ozemlja, saj bi se smešno slišali celo pri 50 in 60-milijonskih narodih, npr. »emilijanski« ali »apulski Italijan«, »würtemberški Nemec«, »šampanjski Francoz« ali »liverpoolski Anglež«. Če se bomo kar naprej šli »primorske in »kranjske« in »štajerske« Slovence, potem slovenskega naroda in Slovencev sploh ni več. V tem povečevanju provincialne pripadnosti kot neke prirojene odlike je še posebno velika porcija abderitstva.

Mislím, da je to dovolj, čeprav bi se dalo na pisanje »Katoliškega glasa« še kaj pripomniti. A morda si tisto pisarjenje tjavendan, kot je njegovo, z edinim namenom žaljenja in obrekovanja, če ne celo denunciantstva, še tega ni zaslužilo.

Krščanski socialist

—o—

IZ PREDSEDNIŠKE PALAČE V DOM ZA STARE

Eamon de Valera je bil eden izmed voditeljev znamenitega irskega »velikonočnega upora«, s katerim si je Irski priborila neodvisnost od Anglije. Potem je pol stoletja stal na čelu irskega političnega in narodnega življenja, kot politik in ministrski predsednik, pozneje pa kot predsednik republike. Ko pa je pred kratkim zaradi starosti odstopil, je storil to brez kakršnihkoli ceremonij in slovesnosti. Devetdesetletni De Valera, ki je že napol slep, je enostavno sedel skupaj s svojo ženo v avto in se odpeljal iz palače. Zdaj se bo preselil z ženo, ki je dve leti starejša, v neki dom za stare in onemogle, ki ga vodijo usmiljenke.

Slovenski maturanti na Koroškem

Slovenska gimnazija v Celovcu je imela letos dva osma razreda (kar odgovarja četrtemu razredu višjih srednjih šol v Italiji). Maturo (ki jo opravljajo v Avstriji že junija) je napravilo 48 maturantov in maturantk, le eden bo moral delati v jeseni popravni izpit iz latinščine.

Doslej je maturiralo na slovenski gimnaziji v Celovcu že 333 dijakov in dijakinj.

Večina maturantov, okrog 60 odstotkov, se jih odloči vsako leto za nadaljnji študij na univerzah, kakšnih 15 odstotkov pa nadaljuje študij na pedagoški akademiji. Samo kaka četrтина se jih takoj odloči za službo. Vendar se žal dogaja, da se po končanem univerzitetnem študiju ne vrnejo vsi na Koroško, mnogi ostanejo na Dunaju, v Gradcu ali kje drugje, delno zaradi boljšega zaslužka, v glavnem pa zato, ker za svoj poklic v domačem okolju ne morejo dobiti službe.

V zadnjih letih se vedno bolj kaže potreba po tehnični slovenski srednji šoli in po raznih strokovnih šolah, npr. za vzgajanje

POLITIČNI OBISKI

V torek je prišel na politični obisk v Jugoslavijo glavni tajnik madžarske komunistične stranke Janoš Kadar.

Na Brionih ga je po šestih letih sprejel maršal Tito. Imela sta daljše politične razgovore o odnosih med Jugoslavijo in Madžarsko, ki se v zadnjem času stalno boljšajo.

Drugi politični obisk pa je napovedala moskovska Pravda. Glavni strankin tajnik Leonid Brežnjev bo proti koncu leta obiskal Kubo. Vedno potujoči moskovski veljak Brežnjev bo za Hruščevom drugi sovjetski državnik, ki bo obiskal kubanskega predsednika Fidel Castra. Ta pa je že večkrat prej obiskal Moskvo. Navezal je močne trgovinske stike, ki so Kubo naredili odvisno od Sovjetske zveze. Trgovinske izmenjave med obema državama so znašale lansko leto 800 milijonov rubljev.

Po zadnjih vesteh pa znaša letna sovjetska pomoč Kubi skoro poldrugo milijardo dolarjev.

Po tem obisku se bodo poleg gospodarskih poglobili tudi politični odnosi.

PREMALO MORNARJEV NA SLOVENSKIH LADJAH

V zadnjem času se v slovenskem tisku, posebno v koprskem, množijo tožbe, da se krčijo posadke na slovenskih ladjah, enako kot v vsej jugoslovanski plovbi.

Slovenska splošna plovba ima zdaj kakšnih 20 ladij s 300.000 ton nosilnosti, kar je približno ena sedmina vse tonaže jugoslovanske trgovske mornarice. Vendar je vedno težje spraviti skupaj posadke za te ladje, ker so mornarji slabo plačani in tudi njihove življenjske razmere na ladjah niso dobre. »Pomorščaki bi morali imeti lepo urejene kabine, boljšo hrano, posebno pa boljše urejeno pokojninsko zavarovanje. Podatki namreč kažejo, da dobivajo pomorščaki ene najnižjih pokojnin v Jugoslaviji«, je nedavno poročal neki koprski dopisnik v ljubljanskem »Delu«. Zaradi tega si mnogo mornarjev poišče delo na tujih ladjah, kjer so boljše plačani in so razmere boljše. To pa bi lahko zavrlo razvoj slovenske morske plovbe in ladjarstva.

turističnih in gostinskih strokovnjakov, kakršne na Koroškem zelo potrebujejo.

Poslopje za slovensko gimnazijo, ki ga zidajo, je že pod streho. Profesorji in dijaki upajo, da se bodo lahko preselili vanj že prihodnje leto. V sedanjem poslopju imajo lahko pouk samo popoldne, ker je v njem še druga šola.

Kot smo že poročali, se je doslej prijavilo za prvi razred slovenske gimnazije že 90 dijakov. To je nesorazmerno visoko glede na število učencev, ki obiskujejo dopolnilni slovenski pouk na osnovnih šolah. To si je razlagati s tem, pravijo na Koroškem, da se mnogi starši pod pritiskom svoje okolice boje vpisati svoje otroke k dopolnilnemu slovenskemu pouku na domači osnovni šoli, znebijo pa se tega strahu, ko začne obiskovati otrok oddaljeno srednjo šolo. Zato znajo učenci na gimnaziji v začetku več nemščine kot slovenščine in je treba pri pouku slovenščine začeti pri osnovah. Šele v višjih razredih se znanje obeh jezikov izenači.

Seja izvršnega odbora Slovenske skupnosti

Izvršni odbor Slovenske skupnosti je posvetil zadnjo sejo vprašanju rajonskih konzult ter gorskih skupnosti. Glede krajevnih svetov je Slovenska skupnost obžalovala dejstvo, da ni doslej nobena italijanska stranka predlagala Slovenca za predsedniško mesto. To je vsekakor velika diskriminacija na račun slovenskega prebivalstva. Izvršni odbor je v nadaljevanju svoje seje analiziral volitve za predsedniško mesto v svetoivanski konzult. Na to mesto je bil določen predstavnik Slovenske skupnosti. Prišlo pa je do vse obsodbe vrednega dejanja, ki v marsičem spominja na rasistično zadržanje, saj so se predstavniki italijanskih strank, s častno izjemo PRI, združili proti predstavniku Slovenske skupnosti in tako preprečili izvolitev edinega slovenskega predsednika v občinskih konzultah v tržaški občini.

Izvršni odbor Slovenske skupnosti je to dejanje obsodil in zahteval, da se konzulta čimprej sestane in izvoli slovenskega predsednika — predstavnika Slovenske skupnosti — na domeno mesto. Če se to ne bo zgodilo, je poudaril izvršni odbor Slovenske skupnosti, bo predlagal svetu Slovenske skupnosti izglasovanje ustreznih političnih zaključkov.

Drugi del seje je izvršni odbor posvetil vprašanju gorskih skupnosti in sklenil zahtevati na pristojnih mestih vključitev v gorske skupnosti tudi devinsko-nabrežinske občine (razen obmorskega pasu) ter celotne zgornje občine, ki sta po prvotnem načrtu izključeni iz gorskih skupnosti. V kratkem bo izvršni odbor imel sejo s SDZ iz Gorice, na kateri bodo zavzeli stališče do razsežnosti področij, ki naj bi spadale v posamezne gorske skupnosti.

POROČILO O SEJI SVETA SLOV. SKUPNOSTI

V sredo, 4. julija je bila seja sveta Slovenske skupnosti, ki je bila posvečena pred-

Župnijska skupnost Devin - Štivan - Medjvas sporoca, da bo v nedeljo, 15. t.m., ob 18. uri v štivanski cerkvi slovesna ponovitev nove maše g. Borisa Kretiča iz Postojne. Pri slavnostni maši bo pel pevski zbor »Fantje izpod Grmade« pod vodstvom Iva Kralja.

Berzanti novi predsednik deželne sveta

V soboto, 7. t.m., se je sestal na prvi seji novoizvoljeni deželni svet. Vsi svetovalci so najprej položili prisego. Svetovalca Štoka in Lovriha sta besedilo prebrala v slovenščini in ga nato ponovila v italijanščini. Na dnevnem redu je zatem bila izvolitev predsednika deželnega sveta. Ker je bil tik pred začetkom seje dosežen sporazum med demokristjani in socialisti, je bil z 41 glasovi svetovalcev štirih levosredinskih strank izvoljen za predsednika dr. Alfredo Berzanti, dosedanji predsednik deželne vlade. Za podpredsednika sta bila izvoljena socialist Pitoni in komunist Moschioni. Tajništvo predsedstva pa sestavljajo dva demokristjanska svetovalca, en komunist in en liberalec. Za komuniste je postal tajnik Dušan Lovriha, iz tajništva pa je bil izključen misovec Morelli.

vsem zadnjim deželnim volitvam. Na začetku se je deželni svetovalec dr. Drago Štoka zahvalil vsem, ki so se trudili in kakorkoli pomagali za uspeh volitev. Izrazil je zadovoljstvo, da je Slov. skupnost ohranila glasove in ponekod tudi napredovala. Poudarjeno je bilo enotno stališče in ožje sodelovanje na volitvah med Slovenci v tržaški in goriški pokrajini. SS bo težila za tem, da čimprej raztegne svoje delovanje na vso deželo, od Milj do Trbiža. Zatem je svet podrobno analiziral volivne rezultate. Drugi del seje je svet SS posvetil razgovoru o novem deželnem vodstvu, o sestavi novega deželnega odbora in o zadržanju SS do nove deželne vlade. Nato je razpravljalo o načelnih smernicah za široko preobnovo SS. Svet se je pomudil še pri regulacijskih načrtih in pri avtoportu na Fernetičih. Na koncu je z začudenjem vzel na znanje sklep, ki je bil sprejet na zadnji seji ZSSD z dne 3.7.1973, s katerim se je začela rušiti enotnost slovenskih športnih organizacij.

—o—

NAŠA PRISRČNA VOŠILA

Dr. Lojze Berce je obhajal te dni svojo 75-letnico in 50-letnico časnikarskega delovanja. Začel je pri nekdanji tržaški »Edinosti«. Kolegi pri Novem listu mu priskrbo čestitamo in mu želimo še mnogo let življenja in uspešnega delovanja.

Uredniki N.L.

—o—

V Beogradu so lani odkrili 853 krivcev kaznivih dejanj v gospodarstvu in med njimi jih je bila kar osmina, to je 111 direktorjev, 68 uravnikov in 98 komercialistov (v podjetjih). Sodišča so začela izrekati strožje kazni.

Nova vlada se bo morala lotiti najprej gospodarskih problemov

Poslancu Marianu Rumorju se je končno posrečilo sestaviti levosredinsko vlado. Ta je že položila prisego pred predsednikom republike in je torej tudi formalno konstituirana. Medtem ko pišemo, je še sporno vprašanje imenovanja državnih podtajnikov, ki bi jih moralo biti skup-

Novi predsednik je pred zaključkom seje sporočil, da je deželni svetovalec Slovenske skupnosti Drago Štoka predložil v razpravo deželne sveta zakonski predlog o globalni zaščiti slovenske manjšine v deželi Furlaniji - Julijski krajini. V svojem govoru je predsednik Berzanti med drugim omenil narodne manjšine, pri čemer je naglasil, da jih je treba spoštovati.

Stranke leve sredine bodo te dni začele razgovore o sestavi nove deželne vlade. Demokristjanski kandidat za predsedniško mesto je dosedanji deželni odbornik za kmetijstvo Comelli. Demokristjani so na svojem deželnem kongresu sklenili, da si bodo prizadevali za obnovo levosredinske koalicije, ker se bo verjetno tudi uresničilo.

Iz Goriške

NAŠE ŠOLE SE POLNIJO

Vpisovanje naših otrok v osnovne šole za prihodnje učno leto 1973-74 se je uradno zaključilo. Kakšna prav malenkostna sprememba v številu se bo morda še izvršila. V glavnem pa so številke takšne kot jih kaže naslednji razpored.

A. Goriško didaktično okrožje:

	I.r.	II.r.	III.r.	IV.r.	V.r.
Gorica, Solski dom,					
ulica Croce	27	13	14	17	16
Mali dom,					
ulica Randaccio	6	9	7	8	11
Štandrež	15	11	10	12	6
Podgora	4	5	5	5	4
Pevma	3	5	5	3	2
Štmaver	1	1	1	3	4
Števerjan	7	10	11	6	9
Plešivo	2	—	—	1	2
Škrljevo	—	—	—	1	—

Skupno: 287 otrok.

B. Doberdobsko didaktično okrožje:

	I.r.	II.r.	III.r.	IV.r.	V.r.
Doberdob	15	18	16	13	12
Jamlje	3	4	7	3	6
Dol	5	2	5	6	—
Sovodnje	7	10	13	9	7
Rupa	8	6	10	4	5
Vrh	2	4	5	5	4

Skupno: 214 otrok.

Skupno število naših šolarjev, še več kot petsto, je kar razveseljivo. Saj je celo nekoliko večje od lani vpisanih. Številke kažejo tudi zavednost naših staršev in družin, ki se kljub morebitnim skrivnim pritiskom niso ustrašili, marveč so izpolnili svojo dolžnost do lastnih otrok in do svoje narodne skupnosti ter so svoje otroke poslali v slovenske šole.

Čast in javno priznanje zaslujo! Sramota pa za tiste, ki te svoje dolžnosti niso izpolnili.

no 58. Štiri levosredinske stranke pa se doslej še niso mogle sporazumeti o porazdelitvi teh funkcij. Po mnenju nekaterih jih je tudi preveč in bi bilo treba njihovo število zmanjšati.

Glavna značilnost nove vlade je sodelovanje socialistov v njej, tako da ima resničen levosredinski značaj. To ji daje po eni strani trdno večino in politično stabilnost, pa tudi avtoriteto, da bo lahko odločno delala in reševala probleme, ki so se nagrmadili. Po drugi strani pa odpira nove probleme. Ali bodo socialisti vztrajali v vladi in bodo pripravljeni nositi soodgovornost za vse njeno delo, ali pa bodo povzročali stalno negotovost z ultimati in z ekstremističnimi parolami o »odprtju na levo« (h komunistom)? Vprašanje je tudi, ali je pri sredinskih elementih kršćansko-demokratske stranke dovolj volje po resničnih reformah, ki jih zahtevajo socialisti in vsa demokratična javnost in ki so nujno potrebne.

Najbolj nujno pa se bo morala nova vlada lotiti gospodarskih problemov in inflacije, ki povzroča neprestano drsenje lire navzdol na valutnih tržiščih in zmanjšanje njene kupne moči, pri čemer so prizadeti ravno najšibkejši sloji. Rumor je že naznanil, da misli začeti s tem. Upajmo, da z uspehom.

Levosredinski nespোরazumi v Gorici

Levosredinska koalicija v upravnih svetih goriške pokrajine se je spet začela majati. Pokrajinski odbor Italijanske socialistične stranke je dal svojim članom navodilo, da ne glasujejo za proračun. Tudi socialistični zastopnik, pokrajinski podpredsednik Marko Waltritsch je odstopil, in sicer že drugič, s svojega mesta.

Razlogi, ki so privedli socialiste v opozicijo so že stari. Nastali so v zvezi z nastavitvijo novega ravnatelja v pokrajinski umobolnici. Poleg tega zunanega nespোরazuma je še vrsta drugih, ki so skoraj popolnoma ohranili sodelovanje med goriškimi socialisti in krščanskimi demokrati.

Že pokrajinski goriški proračun je bil komaj sprejet z glasovi krščanskih in socialnih demokratov ter zastopnice Slov. demokratiške zveze. Proti so pa glasovali komunisti, fašisti in liberalci.

PUNTARSKA PROSLAVA NA VRHU

V soboto in nedeljo zvečer se je zbralo na tisoče ljudi k veliki prireditvi v spomin kmečkih puntov. Domači društveniki so skrbno uredili veselični prostor, od koder je krasen razgled po vsem našem spodnjem Krasu. V soboto so nastopili pevski zbori iz različnih vasi. Za nagovori so se na pestrem sporedu menjavali nastopi recitatorjev, folklornih skupin in godbenikov. Pisani balončki so prenašali pozdrave na obe strani meje. Po kulturnem sporedu in preden se je začel na plesiščih zabavni del prireditve, so zago-mogočni kresovi, ki so z raketami vred sporeli po kraških parobkih in v mnogih vaseh minjali zbrane ljudi na boje naših dedov za staro pravdo. Mogočen zbor nad dvesto pevcev, to je Tržaški partizanski zbor, je ob godbeni spremljavi veličastno zapel »Le vkup le vkup, uboga gmajna.«

Obenem s proslavo je bila odprta v šolskih prostorih tudi razstava slovenskih knjig in zanimiva razstava o delu naših speleologov ali kraških jamarjev.

TRŽAŠKO-GORIŠKO ROMANJE V PARIZ IN LISIEUX

Duhovska zveza v Trstu je organizirala od 1. do 7. julija romanje v Pariz in Lisieux, rojstni kraj in zadnji dom sv. Terezije De teta Jezusa.

Romarji so si najprej ogledali vse znamenitosti Pariza in okolice, tako cerkev sv. Genovefe, pariške zavetnice, katedralo Notre-Dame, baziliko Srca Jezusovega, Invalidski dom, kjer so pokopane vse znamenite osebnosti Francije, nadalje znameniti muzej Louvre, kraljevo palačo v Versaillesu in druge znamenitosti, seveda tudi znameniti Eiffelov stolp.

Iz Pariza je bil nato celodnevni izlet in romanje v Lisieux, kjer so si romarji ogledali baziliko sv. Terezije Deteta Jezusa in karmelski samostan, kjer je tudi grobnica te svetnice.

Organizacija romanja je bila izvrstna, razen nekaj majhnih nevšečnosti na vlak, ki so skoraj neizogibne pri takih romanjih, bivanje po hotelih ugodno, hrana izvrstna, čeprav brez »pašte šute« in rižota.

Romarji, oziroma izletniki so se vrnili domov z najboljšimi vtisi, vsi zdravi in zadovoljni, saj je nekaj dni donela po pariških cerkvah prelepa slovenska nabožna pesem.

Socialisti zahtevajo, naj bi se proučilo sodelovanje med njimi in demokristjani tudi v občinah Krmin, Tržič in Gradež.

V vseh teh občinah bo verjetno prišlo do sporazuma in sodelovanja bivših političnih zaveznikov šele po poletnih počitnicah.

—o—

»GORIŠKI SEPTEMBER«

V teku so že priprave za četrto mednarodno folklorno tekmo, ki bo v Gorici dne 7., 8. in 9. septembra. Svojo udeležbo je priglasilo 40 folklornih skupin iz osmih evropskih dežel: iz Jugoslavije, Italije, Avstrije, Nemčije, Švice, Francije, Ogrske in iz Češke.

Kot prejšnja leta se bo zadnji dan folklornih prireditev razvil po mestnih ulicah dolg sprevod ljudskih noš do Travnika, kjer bodo zmagovalne skupine odlikovane.

Za dneve od 5. do 7. septembra pa je v Gorici napovedan mednarodni kongres o ljudski tradiciji, koreografiji in scenografiji

—o—

Iz Nove Gorice poročajo, da hude prometne težave v osebne in blagovnem prometu ob mednarodnem mejnem prehodu ter na cestnih križiščih v Rožni dolini zahtevajo hitre ukrepe, sicer bi se utegnile zgoditi, da se bodo prometni tokovi usmerili drugam. Preko Rožne doline gre v obe smeri dnevno od 200 do 400 tovornjakov s priklopniki in po več tisoč avtov. Promet je zlasti gost konec tedna, ko se premikajo skoro nepretrgane kolone po več ur dnevno v obe smeri.

SLOVENSKI NOVOMAŠNIKI

V tem mesecu potekajo v mnogih krajih Slovenije slovesnosti novih maš. Letošnji slovenski novomašniki so bili v glavnem posvečeni 29. junija letos v stolnicah v Ljubljani, Kopru in Mariboru. Njihovo število znaša 59, od tega jih 27 izhaja iz kmečkih družin, 25 iz delavskih, 5 iz uradniških in eden iz obrtniške družine. Opazen je torej precej drugačen socialni izvor novih duhovnikov, saj je še pred leti velika večina novomašnikov izhajala iz kmečkih družin. Tudi to je eden izmed pokazateljev, kako se je spremenila socialna struktura slovenske družbe, v kateri se vse bolj manjša delež kmečkega prebivalstva.

Druga zanimivost je razmeroma visoko število novomašnikov iz samega mesta Ljubljane, ki jih je skupno devet, kar se po vojni menda še ni zgodilo. V apostolski administraturi za Slovensko Primorje s sedežem v Kopru je letos pet novomašnikov, ki so doma iz Ravnice nad Solkanom, iz Deskel, v Postojni, Studenem in v Kopru.

Tudi v letošnjem letu je število slovenskih novomašnikov dokaj visoko, vendar se bo v prihodnjih letih, sodeč po vpisu v prve letnike teološke fakultete, precej znižalo. V celotni Jugoslaviji bo letos posvečenih v duhovnike 136 bogoslovcev, kar je enako kot v lanskem letu. Na Hrvaškem bodo imeli letos 97 novih maš.

—o—

Ljubljansko »Delo« je objavilo v posebni prilogi novi »Osnutek ustave socialistične republike Slovenije«. Osnutek je precej obširen, saj obsega 56 strani (četrt časopisnega lista) po dva stolpca drobnega tiska.

F.J. - 142

SMRT

V POMLADI

Potegnil je iz žepa ključek, nato pa segel po kovček na polici in ga postavil na klop. Pazil je, da so bile njegove kretnje čim bolj normalne in da ne bi izdal svoje notranje vznemirjenosti. Sam sebi se je čudil, kako se lahko obvladuje. Čutil je vljudni smehljaj na svojih ustnicah, ki naj bi karabinjerju dokazal, da se ne boji in da se nima česa bati. Medtem pa je že vedel, kaj mu je storiti. Odklenil je kovček in dvignil pokrov:

»Prego.«

Vljudno in nekoliko teatralno je razprostrl roke, češ prepričajte se sami, kaj je v njem. Zgoraj je bila zložena plast straje in drugega perila.

Karabinjer je bil za hip neodločen. Toda v njem se je bil že porodil rahel sum. Ni ga še hotel pokazati, da bi ne razžalil mladega duhovnika, ali da se ne bi osramotil pred njim. Zato se je sklonil, da bi nekoliko pobrskal po kovčku. Dvignil je srajce. Tedaj so se pokazali zavoji pod njimi. Karabinjer je napravil trenutek časa, da je ugotovil, da gre za nekaj sumljivega. Tine je s koncem očesa pazil na vojaka, ki sta še vedno klepetala z dekletom, a že napol obrnjena k njemu, pripravljena, da nadaljujeta svoj obhod in se pridružita karabinjerju, ki je stal le nekaj korakov proč. Treba je bilo ravnati hitro.

Z vso silo je pahnul karabinjerja od zadaj, da je omahnil preko kovčka in trdo udaril z glavo v naslonjalo sedeža, nato je bliskovito odklenil vrata, skočil ven in jih spet zaprl. Vlak

je enakomerno, a ne prenašlo drdral skozi mrak, ki se je zdel še gostejši zaradi smrekovega gozda na obeh straneh. Pravkar je vozil skozi nekako sotesko, kjer se je bilo bati nastavljenih min. Tine je naglo izmeril hitrost, presodil teren in skočil. Že v hipu, ko se je dotaknil tal, je vedel, da se mu ni nič zgodilo. Pobral se je, kar najbolj naglo se je mogel, in stekel v gozd, v katerem je vladala že skoro črna tema. Za zdaj je bil na varnem. Slišal je drdranje vlaka in vedel, da bodo karabinjer in vojaka porabili vsaj nekaj trenutkov, da se bodo zavedli, kaj se je pravzaprav zgodilo in se sporazumeli, kaj jim je storiti. Nato bodo še sami skočili z vlaka in ga začeli iskati, ali pa potegnili zasilno zavoro. Zato mora čimprej izginiti od tod. Začel se je vzpenjati po strmini soteske navzgor.

Toda vlak se ni ustavil, pač pa se je zasilno streljanje. Karabinjer in vojaki so najbrže z vlaka streljali za njim, sodeč po oddaljevanju strelav; morda so upali, da ga bodo zadeli, tudi če ga niso mogli videti. Potuhnil se je, da bi ga kaka krogla slučajno ne zadela, toda vlak je že izginjal v soteski. Prišlo mu je na misel, da najbrže zato niso potegnili zasilno zavoro, ker so se bali kake partizanske zasede; temna, gozdnata soteska v neznanem kraju je vzbujala tem sinovom gosto obljudene dežele, revne na gozdovih, strah. Zato najbrže tudi niso poskakali z vlaka. Vsekakor pa je moral paziti, ker je bilo možno, da je vsaj eden izmed njih vendarle skočil za njim. (Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Miklova Zala na zgodovinskih tleh

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu pripravlja za soboto, 4. avgusta zvečer uprizoritev igre »Miklova Zala« po znameniti šketovi povesti. Igrali jo bodo v Svatnah nad št. Jakobom v Rožu, na zgodovinskih tleh, kjer se dogaja zgodba Miklove Zale, ki ni plod pisateljeve fantazije, ampak ljudsko izročilo, ki ga je šket samo po svoje predelal. V ljudstvu pa se je ohranil spomin na Miklovo Zalo, ki so jo ugrabili Turki, in tam stoji tudi še domačija Miklovih, še vedno zavedno slovenska, iz katerega rodu je bila Zala.

Lepo bi bilo, če bi se predstave udeležili tudi izletniki s Tržaškega in Goriškega.

Za to uprizoritev je izdala Slovenska prosvetna zveza v Celovcu poseben letak s povabilom, ki pravi:

»Slovenski narod praznuje letos 500-letnico kmečkih uporov na Slovenskem ter 400-letnico velikega hrvaško-slovenskega upora, torej brez dvoma jubilej, ki velja enemu izmed najpomembnejših dogodkov v zgodovini slovenskega naroda. V tem razvoju so doprinesli svoj delež tudi koroški Slovenci, saj je do prvih kmečkih uporov prišlo prav na Koroškem. Zato se koroški Slovenci zavestno vključujejo v praznovanje obletnic kmečkih uporov.

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu se je odločila, da za to priložnost uprizori ljudsko igro »Miklova Zala« in to na zgodovinskih tleh v Svatnah nad št. Jakobom v Rožu. Do tega sklepa je prišla, ker smatra, da je igra »Miklova Zala« posebno izrazita manifestacija narodne zvestobe, kajti Zala je za slehernega koroškega Slovenca in pripadnika slovenskega naroda sploh simbol, ki ga že stoletja vzpodbuja v borbi za obstoj. Zato ni čudno, da so prav uprizoritve Miklove Zale, kjerkoli in kdajkoli so se vrstile, vedno znova privabljale množice občinstva. Brez dvoma pa so pred leti privabile največ obiskovalcev uprizoritve Miklove Zale na zgodovinskih tleh v Svatnah.

Če se je Slovenska prosvetna zveza odločila, da po dolgi letih pet pripravi Miklovo Zalo na zgodovinskih tleh v Svatnah, potem je povod

bila obletnica kmečkih uporov. Ob njej se utirja v spominu tudi tragedija Miklove Zale, ki je dolgi sedem let prebela v turški sužnosti. Koliko trpljenja je slovenski narod v svoji zgodovini prestal; koliko krvi, prelite za njegovo svobodo, je prepojilo slovensko zemljo. Koliko Mi-

24. JULIJ

Samo slovenska srednja šola lahko napravi iz slovenskega fanta in dekleta res polno osebnost, ki ji ne bo treba v življenju ničesar skrivati in bo vsakemu lahko pogledala v oči.

klovih Zal se ni vrnilo iz sužnosti in pregnanstva; koliko partizanskih gomil in grobov talcev kliče k zvestobi narodu in materinemu jeziku!

To zvestobo bodo koroški Slovenci izpričali, ko se bodo udeležili uprizoritve Miklove Zale na zgodovinskih tleh v soboto 4. avgusta 1973 (v primeru slabega vremena bo prireditev v soboto 11. avgusta) s pričetkom ob 20. uri v Svatnah nad št. Jakobom v Rožu.

Hkrati pa bo to nova priložnost, da izpričamo nerazdružljivo povezanost Slovencev iz vseh predelov slovenske zemlje.

»MATIJA GUBEC« TONETA KRALJA

Slikar in kipar Tone Kralj je v Kostanjevici na Dolenjskem, v mestecu Forme vive, izrezljal iz lesa kip Matije Gubca. Kip stoji zdaj v zaključnem prostoru za obnovljeno zgodnjegotsko samostansko cerkvijo pod širokim lokom prehoda iz nekdanjega samostanskega poslopja v cerkev.

Tone Kralj je izrezljal kip, kot poroča Janez Mesesnel v nekem ljubljanskem dnevniku, kjer je kip tudi reproduciran, iz prastarega hrastovega debla. Njegov Matija Gubec je suh, a vendar krepak starejši možak, ki se je pravkar dvignil s svojega mučilnega trona, da bi morda spregovoril množici svoje zadnje besede. ...iz Matije Gubca ni nastala ideja, ampak človek, ki je nosilec te ideje, in tako je kip spomenik obojemu. To je srečna poteza in hkrati modrost zrelega umetnika, pa tudi dokaz, da je že prišel čas, ko lahko precejamo doživetja, akcije in čustvene impulze skozi cedilo občečloveške izkušnje vseh časov. Tako pa navadno nastajajo trajne umetnine, piše Mesesnel.

Ob tej priložnosti naj opozorimo na dejstvo, da oblikuje velike osebnosti stare slovenske zgodovine in mitologije, npr. slovenske kneze in kralja Matjaža, tudi kipar Gorše. Zanimivo je, da se ravno veliki, resnični umetniki čutijo najbolj povezani z davno zgodovino in čutijo v njej ustvarjalno moč, ki sega do današnjih dni in vpliva tudi na današnje življenje, čeprav površna množica »potrošnikov« navadno misli drugače in zatrjuje, da je zgodovina »ne zanimiva«. Tako govorjenje pa je znak plitvega človeka.

Amalrik spet pred sodiščem

Zena mladega sovjetskega disidenta, zgodovinarja Andreja Amalrika je zaprosila danes Mednarodno zvezo juristov, naj ji pomaga, da bo dobila od sovjetskih oblasti dovoljenje, da bo lahko kak advokat, ki ga bo ona izbrala, branil njenega moža na novi sodni obravnavi proti njenemu možu.

Amalrik je pred kratkim odsedel triletno zaporno kazen v koncentracijskem taborišču, na katero so ga obsodili leta 1970, ker je baje obrekoval Sovjetsko zvezo. Vendar ga niso izpustili, ampak ga bodo 10. julija spet postavili pred sodišče pod enako obtožbo. Spet ga namreč dolžijo, da je širil lažne in obrekovalne novice o sovjetskem družbenem

in političnem sistemu. Amalrik je najprej opisal svoje spomine na bivanje v koncentracijskem taborišču v knjigi »Neprosto voljno potovanje v Sibirijo«, nato pa je objavil v tujini razpravo: »Bo Sovjetska zveza preživela leto 1984?« Ta razprava v Sovjetski zvezi ni bila objavljena. V njej prikazuje narodnostna in druga notranja nasprotstva v sovjetski državi in opozarja na neizogiben spopad med njo in Kitajsko.

Zaradi tega kritičnega pisanja so oblasti naprtili Amalriku obtožbe o obrekovalstvu sovjetske države. Svojčas je bil pod istimi obtožbami že obsojen na tri leta ječe. Kazen je odsedel v začetku maja, a očitno je, da ga hočejo zadržati še naprej v ječi ali vsaj v blaznici, kamor radi pošiljajo »nekomodne« izobražence, pisatelje in publiciste, ki so se zagrizli v to, da hočejo govoriti in pisati resnico ter se nočejo odreči pravici do kritike.

Kot se je zvedelo, le Kremelj Amalrikovi ženi v zadnjem hipu le dovolil, da je sama izbrala zagovornika svojemu možu.

—o—

OSVETLITEV KMEČKEGA UPORA LETA 1635

V Mariboru je bil mednarodni kulturno-zgodovinski simpozij pod naslovom »Položaj kmeta in kmečki upori od 15. do 19. stoletja«. Trajal je teden dni. Na njem so sodelovali hrvaški, madžarski in avstrijski zgodovinarji. Dr. Jože Koropec je na njem osvetlil posebno upor leta 1635, ki je ostal do zdaj nekam prezrt, čeprav je bil eden največjih na Slovenskem in je v njem sodelovalo okoli 15.000 štajerskih in kranjskih kmetov. Imel je tudi jasen program.

Največ udeležencev na simpoziju je bilo iz Avstrije, kar ponovno dokazuje, da vlada v avstrijskih znanstvenih krogih izredno zanimanje za staro slovensko zgodovino.

Etnografski muzej v Terski dolini

V kraju Bardo v Terski dolini so pred nedavnim odprli manjši etnografski muzej. Pobudo za njegovo ustanovitev so dali tamkajšnji domačini, združeni v krožku, ki se imenuje »Center za kulturne študije«. Veliko zaslug za to pridobitev ima zlasti dr. Viljem Černo, občinski svetovalec v občini Bardo in zaveden Slovenec.

Gradivo za muzej v Bardu so zbrali domačini v različnih krajih Terske doline in vsebuje nekatere zelo zanimive primerke. Zbirko bodo seveda sčasoma še izpopolnili, že sedaj pa omogoča primerjavo s podobnim gradivom v Nadiških dolinah ali tudi ponekod na Tolminskem, kjer sta v preteklosti prevladovala podoben način gospodarjenja in ljudska kultura. Naj na kratko naštejemo nekaj najbolj značilnih predmetov: kolovrati, kmečko orodje, oprava za molžo, leseno in lončeno posodje, lesene cokle. Še posebej

zanimive so tiste cokle z zelo široko leseno podlago, ki so služile za zakrivanje lukenj pri sajenju krompirja.

Cesta v Bardo, kot tudi v sosednje vasi Terske doline, je asfaltirana, vendar se hiše iz leta v leto vedno bolj prazniijo. V Bardu — tako imenujejo kraj domačini — je danes kar polovica hiš praznih, obljudene so le takrat, kadar se izseljenci v času dopustov za kratek čas vračajo domov. Tamkajšnje slovensko narečje je med prebivalci še dokaj živo, saj ga skoraj ni človeka, ki bi ga ne vsaj razumel oziroma tudi govoril. Terske Slovence pa poleg popolnega nepriznavanja jezikovnih pravic seveda najbolj pesti izseljevanje, ki jim črpa življenjske moči. Nujno bi bilo, da bi tudi ti kraji v bližnji bodočnosti dobili kakšen industrijski obrat, s svojo naravno lepoto pa naravnost silijo k razvoju turizma. Tudi ta gospodarska veja bi gotovo dala nekaj dela in zaslužka domačinom.

Sodobno kmetijstvo

Napredek kmetijstva je nujno vezan na kmetijski strokovni tisk, ki je nenadomestljiv posrednik informacij in izkušenj, katere lahko kmet sam še nadalje izpopolni in predvsem izkoristi pri vsakdanjem delu. Poseben pomen ima kmetijski strokovni tisk tudi v zamejstvu, saj pri pomanjkanju lastnega specializiranega tiska, pri absolutnem pomanjkanju strokovnih šol in dokaj pomanjkljivi pospeševalni službi s strani kmetijskih ustanov marsikaj po tej poti sam nadomesti. Strokovni tisk iz matične domovine je sicer naraven na nekoliko drugačne razmere, vendar utegne iz njega pazljivi bralec črpati obilo dragocenih napotkov in spodbud.

Sodelovanje s strokovnim tiskom iz domovine pa mora postati v prihodnje bolj organizirano, saj ga skoraj ni na mizah in policah naših kmetovalcev. Zamejske sindikalne organizacije bi morale posvečati več pozornosti širjenju slovenskega kmetijskega strokovnega tiska. Posebno bi morale opozarjati nanj na raznih občnih zborih, kmetijskih razstavah in srečanjih. Nekoliko več pozornosti bi širjenju kmetijskega strokovnega tiska lahko posvetila tudi Slovenska knjigarna, ki naj bi skušala biti v sodelovanju z domačimi strokovnjaki in organizacijami tudi bolj navzoča v zavesti kmečkega prebivalstva, kar bi lahko dosegla s premišljeno in v daljšem razdobju organizirano propagandno akcijo (morda v tesnem sodelovanju z založniškim podjetjem »Kmečki glas«).

Strokovnega slovenskega tiska je že precej na voljo, le vedeti je treba, kateri tisk je za posameznega pridelovalca najbolj primeren. Zato je potrebno naše pridelovalce bolj seznaniti z njegovo vsebino in vlogo, kar je tudi namen tega članka.

Za najširši krog bralcev je zaradi svoje preglednosti in jasnosti primeren časopis »Kmečki glas«, ki izhaja tedensko na 24 straneh in ima priloge: Strokovnjaki svetujejo, Za dom in družino, Pravni svetovalec, Strokovni pogovori, RTV priloga in Pisana njiva. Letna naročnina znaša 75 N. Din.

Za specializirane kmetovalce ter strokovno osebje je na razpolago zahtevnejša strokovna revija »Sodobno kmetijstvo«, ki izhaja enkrat mesečno na 48 straneh in ki obravnava na poglobljen način vsa področja kmetijske pridelave in gozdarstva ter kmetijstvu sorodnih dejavnosti (kmečki turizem itd.). Letna naročnina znaša 60 N. Din.

Za vrtičkarje in vse tiste, ki bi radi čim raznovrstnejšo in poljudno čtivo, sta na razpolago mesečnika »Moj mali svet« ter »Naš vrt«, ki sta sicer oba usmerjena bolj k vrtnarstvu in sadjarstvu, a tudi k vprašanju pri oblikovanju vrtov in k podobnim področjem. Cena prvemu znaša 60, drugemu pa 75 N. Din letno.

Založniško podjetje »Kmečki glas« izdaja tudi zelo dragocene strokovne priročnike, od katerih ima na zalogi še letnike 1965, 1966, 1967 (ki obravnava gospodarjenje na kmetijah in vinogradništvo), nadalje letnik 1969 (ki vsebuje predvsem nasvete za gradnjo kmečkih poslopij, posebej ureditev govejih hlevov), kmetijski priročnik 1970 (preusmerjanje kmetij in kmečki turizem), kmetijski priročnik za leto 1971 (praktični napotki za

Slovenski kmetijski strokovni tisk

gospodinjstvo in vrtnarstvo) ter kmetijski priročnik za leto 1972 (ki vsebuje napotke za pridelovanje dobrega sena, nasvete za pridelavo grozdja v kmečki kleti in drugo). Poleg tega je na razpolago še knjižnica za pospeševanje kmetijstva z raznimi specializiranimi izdajami, od katerih bi radi opozorili zlasti na knjižice »Dosuševanje sena«, »Pitanje govedi«, »Ureditve vinograde«, »Praktično gnojenje«, »Stroji za spravilo krme«, »Živinozdravstveni nasveti«, ki so namenjene vsem tistim, ki bi radi dobili še globlji vpogled v določeno področje kmetijske pridelave in tako še bolj poglobili svoje znanje. Omeniti velja še možnost, ki jo ima jo naročniki »Kmečkega glasa« do brezplačnih nasvetov v pravnih zadevah, do strokovnih in zdravstvenih nasvetov itd.

Za vsa nadaljnja pojasnila se bralci lahko obrnejo na naše uredništvo oziroma tudi direktno na »Kmečki glas«, 61000 Ljubljana, Miklošičeva 4.

— O —

BREZPLAČNA POSOJILA ZA KMETE

Po dolgih prizadevanjih in nastopih pri deželni upravi in političnih organih je Zveza neposrednih obdelovalcev dosegla v začetku tega meseca izvajanje novega deželnega zakona v korist kmetov. Zveza si je kot najmočnejša zastopnica kmetov in njihovih koristi priborila zakon, ki predvideva povračilo stroškov za nakup zdravil.

Zakon je važen, ker velja ne samo — kot dosedaj — za upokojece, ampak tudi za aktivne člane kmete in njihove družine.

Vsako nadaljnje pojasnilo dobite pri patronatu E.P.A.C.A. za Trst v ulici Roma 20, za Gorico v ulici Boccaccio 35.

— O —

Slovensko gospodarsko združenje v Trstu bo v ponedeljek, 16. t.m., odprlo svoje nove prostore v ulici Cicerone 8/B, pritličje.

ZAPAŽANJA IN MNENJA

Kosigin je šel mimo koroških Slovencev

Predsednik sovjetske vlade Kosigin je pretekli teden napravil štiridnevni obisk v Avstriji. V uradnem poročilu o njegovem obisku, ki sta ga obe strani skupno objavili na Dunaju, je rečeno, da »so avstrijsko-sovjetski pogovori potekali v vzdušju odkritosti in zaupanja«. Obe strani »sta naglasili važnost avstrijske pogodbe in trajne avstrijske nevtralnosti«, ki da »je že veliko prispevala k poglobitvi odnosov s Sovjetsko zvezo«. Ugotovili so tudi, da »se obe vladi strinjata ali imata podobni mnenji o sedanjem svetovnem političnem položaju in posebno glede mnogih važnih vprašanj«. Obe strani »sta z zadovoljstvom vzeli na znanje pogovore, ki jih je imel Brežnjev z ameriškim predsednikom Nixonom, v prepričanju, da so pomembni važni doprinosi k izboljšanju mednarodnega položaja in k utrditvi miru ter varnosti«. Naglasili sta »važnost enakopravnosti vseh držav in odprave sile, nekrščljivost me-

OLAJŠAVE PRI KMEČKIH POSOJILIH

Na podlagi navodil »zelenega načrta«, ki predvideva olajšave pri razvoju kmetijstva, je te dni stopil v veljavo deželni zakon št. 33, ki predvideva prispevke na interese pri kmečkih posojilih.

Za razliko od prejšnjih zakonov kmetovalec lahko prosi za posojilo neposredno na bančnem uradu. Po novem zakonu bodo bančni zavodi nudili posojila po znižani 3-odst. obrestni meri. Olajšava predvideva tudi znižanje kolka na me-nicah; ostaja pa še enkratni 0,10 odst. davek za F.I.G.

Deželni prispevek velja za posojila, ki ne bodo presegala roka 12 mesecev in bodo namenjena potrebam kmetovalcev pri upravi kmetije za pridelavo, uporabo in predelavo pridelkov.

Olajšave se lahko poslužijo neposredni obdelovalci, najemniki v kmetijstvu, spolovinarji in koloni. Prav tako velja olajšava za kmetijske konzorcije, zadruga in združne hleve.

Zakon predvideva tudi posojila v naturalijah.

Dežela je za kritje tega zakona v petletju 1973-77 namenila 200 milijonov lir letnega prispevka.

Vsako nadaljnje pojasnilo dobite pri Zvezi neposrednih obdelovalcev, Trst, ul. Roma 20 od 8.30 do 12. ure.

— O —

ŽIVLJENJSKI STROŠKI IN PLAČE V JUGOSLAVIJI

Življenjski stroški so bili v Jugoslaviji v prvi polovici letošnjega leta za eno petino višji v primerjavi z istim razdobjem lani. Najbolj se je podražila hrana in sicer za 25 odst., kot poroča jugoslovanska agencija Tanjug. Gostinske storitve so bile v prvem polletju letos za 24,4 odst. dražje kot lani v istem razdobju. V primerjavi z lanskim povprečjem pa so bili realni osebni dohodki prebivalstva v prvih štirih mesecih letos nižji za 10 odst.

Povprečni osebni dohodki (plače) v gospodarstvu so znašali v aprilu letos: v Sloveniji 2074 N. din, na Hrvaškem 1912, v Srbiji 1886, v Bosni 1710, v Makedoniji 1527, v Črni gori 1570, v Vojvodini 1679 in na Kosovem 1480.

Jugoslovanski sindikalisti se pritožujejo, da se življenjska raven niža.

ja, nevmeševanje v notranje zadeve drugih držav in pomen medsebojnega sodelovanja«.

Očitno je, da Kosigin kot predstavnik ene izmed glavnih držav, ki so podpisale avstrijsko državno pogodbo, s katero je bila obnovljena avstrijska država in neodvisnost in ki bi morale skrbeti — in jamčiti — za to, da bo Avstrija izpolnjevala vse člene državne pogodbe — tudi sedmega — ni izgubil v pogovorih z avstrijskimi vladnimi predstavniki nobene besede o koroških Slovencih. Za Kosigina je z Avstrijo vse v redu. To je tudi logično, ko pa vemo, da je Sovjetska zveza sama pomagala spraviti koroške Slovence nazaj pod Avstrijo, za nekaj gospodarskih koristi, katere ji je ta obljubila v zvezi s svojim petrolejem itd. Vendar se še najdejo ljudje, ki se še zanašajo na »slovansko vzajemnost« in verujejo v to, da »velika Rusija ščiti majhne slovanske narode«.

Podložni evropski narodi

Medtem ko se je približal kolonializem v Afriki in na drugih celinah svojemu koncu, pa stoji v Evropi še trdno na starih pozicijah. Evropske države so si pridobile svoje afriške kolonije v glavnem v preteklem stoletju in spomin na to je bil še svež, prebivavstvo kolonij pa preveč različno, da bi se bile navadile na misel, da so kolonije del njihovega državnega ozemlja. Tudi upravno so bile kolonije ločene od matične države. Edina izjema je Portugalska s svojimi kolonijami, ki so že stoletja v njeni oblasti in tako tudi psihološko in zgodovinsko — ter jezikovno — bolj tesno zrasle z njo. Na splošno pa iz omejenega razloga evropskim kolonialnim državam ni bilo pretežno odpovedati se afriškim in drugim zunanjim kolonijam, ko je zajel svet po drugi svetovni vojni val ideološkega antikolonializma.

Drugače pa je z njihovimi evropskimi kolonijami. V srednjem veku in tudi še v novem veku so si močnejše in večje evropske države pridobile kolonije v Evropi sami. Anglija se je tako polastila Walesa, Škotske in Irske (ter otoka Man); Francija Burgundije, Bretonske, Provanse in dela Baskovske dežele; Danska Norveške, Švedska Finske,

NOVI GENERACIJI MATURANTOV NA POT

(Nadaljevanje s 1. strani)

čutek ponosa, širok krog prijateljev in znanec, pred katerimi ni treba skrivati lastnega izvora in miselnosti, in na katere se lahko človek v primeru, ko potrebuje pomoč, najbolj zanesa. In ta zvestoba lastnemu narodu naj velja tudi takrat, ko si izbirate ženo ali moža.

Zvestoba lastnemu narodu pa naj ne bo samo pasivna, samo prejemanje in iskanje zaščite, ampak tudi aktivno javno delovanje v prid vse naše narodne skupnosti, ne zgolj pokrajinske. Obstoja našega naroda in njegov napredek sta odvisna največ ravno od prostovoljnega dela in prispevanja izobražencev k njegovi kulturi, civilizaciji in splošni krepitvi.

Klavrno in jalovo je živeti le na zasebno srečo, ker zasebne sreče ni. Sreča je le v povezanosti z drugimi, v vzajemnosti, v življenju z lastnim ljudstvom in v odprtosti za vse tisto, kar lahko pride plemenitega od drugih.

In zdaj: srečno pot v življenje!

PRI NOVI ŠTIFTI ZVONI...

Nedavno sem obiskal znamenito Marijino svetišče Novo Štifo pri Gornjem gradu v Gornji Savinjski dolini, ki leži v mali, toda lepi dolini potoka Dreta pod vznožjem z gozdovi zaraščenih planin: Rogatec 1422 m, Kaštni vrh 1944 m in Menina planina 1508 m. Z njih je prekrasen razgled na zgornjo Savinjsko dolino in Kamniške Alpe ter celjsko in ljubljansko kotlino.

Na Primorskem je ta priljubljena božja pot bolj malo znana. Odkar pa župnikuje tam nekdanji kaplan pri Sv. Vincencu v Trstu in kasnejši bolniški kurat g. Anton Šurina iz reda Klarincev, so jo obiskale tudi razne tržaške župnije, kakor Bazovica, Katinara in Ricmanje.

Nemčija ozemlja polabskih Slovanov in nekaterih baltskih dežel, Češke in slovenskih dežel, Madžarska, Hrvatske in Slavonije, Turčija balkanskih dežel, Rusija, Poljske, Ukrajine, Bele Rusije, dela Finske in večjega števila dežel na Kavkazu in ob Volgi ter v srednji Aziji. Zavzete dežele so si te države priključile in jih začele smatrati za lastno državno ozemlje. V novejšem času so del teh ozemelj spet izgubile, bodisi v vojnah kot Turčija, Nemčija ali Rusija, ali Avstrija, bodisi zaradi osvobodilnih gibanj podložnih narodov in uporov, kot npr. na Irskem, Poljskem, Finskem, v Srbiji, v Bolgariji, v Grčiji in Albaniji ter na Norveškem. Tako je zlasti po napoleonskih vojnah, po balkanski vojni, in po prvi svetovni vojni nastalo večje število novih evropskih držav. Zanimivo pa je, da ni nastala po drugi svetovni vojni v Evropi nobena nova država (če izvajamo Islandijo, ki pa je le pretrgala rahlo zvezo, ki jo je vezala na Dansko), kar postavlja na laž načelo o samoodločbi, ki so ga ponavljale države protihitlerjanske koalicije med vojno. Nekaj držav je v drugi svetovni vojni celo izginilo, in sicer Litva, Letonska, Estonija.

Če ne upoštevamo nardnih manjšin, je danes v Evropi kakih dvajset narodov, ki živijo pod tujo oblastjo. Večina nima niti osnovne oblike kake narodne države in so podvrženi močnemu asimilacijskega pritisku. Ti narodi so Baski in Katalonci v Španiji, Baski in Bretonci ter Provansalci v Franciji, Frizi v Holandiji in Nemčiji, Lužiški Srbi v Vzhodni Nemčiji; brez prave avtonomije pa so kljub takoimenovanim lastnim republikam (ki pa so samo na papirju) tudi Ukrajinci, Estonci, Letonci, Litvanci, Armenci, Georgijci.

(Nadaljevanje s 1. strani)

zavračati in jo obžalovati, zlasti če jo izvršuje duhovnik, ki je že po svojem poklicu dolžan ščititi in pospeševati sporazumevanje, mir in sodelovanje med obema narodnostima, saj je Cerkev že neštetokrat obsodila vsako klikarsko politično dejavnost katoliškega duhovnika. »Vita Nuova« pa je takšno dejavnost odobrila in jo celo postavila za vzor za nekega duhovnika (glej V.N. z dne 15. junija 1973, stran 4).

Na žalost Edoardo Marzari ni edini pri-

NOVI MINISTER MARIO TOROS

V novi levosredinski vladi predsednika Rumorja je bilo ministrsko mesto za odnose z deželami zaupano furlanskemu parlamentarcu Mariu Torosu. Mario Toros je bil na lanskim državnoborskih volitvah izvoljen za senatorja v čedadskem okrožju, že leta 1958 pa je bil izvoljen za poslanca v videmskem volilnem okrožju. V eni zadnjih vlad je bil podtajnik v ministrstvu za delo in skupno z ministrom Donat-Catinom reševal mnoge sindikalne spore. V Krščanski demokraciji pripada levi struji »Forze nuove«. Star je 51 let in je po poklicu sindikalist. V tej vladi je edini minister iz Furlanije - Julijske krajine.

VALVAZORJEV GRAD PRENAVLAJAO

Grad Bogenšperk blizu Litije, ki je bil Valvazorjeva last in v katerem je napisal delo, »Čast vojvodine Kranjske«, s katerim pa je posegel tudi v druge slovenske dežele in si ustvaril sloves začetnika evropske etnografije, zdaj prenavljajo. Grad naj bi postal kolikor le mogoče

24. JULIJ

Starši! Samo slovenska srednja šola lahko napravi iz vašega otroka osebnost brez kompleksov!

tak, kakršen je bil v Valvazorjevem času, pred 300 leti. Ugotovili so tudi že prostore, v katerih je Valvazor pisal, in tiste, kjer je bila delavnica za bakroreze za njegove knjige. V gradu bo muzej in v njem bodo tudi prirejali etnografske razstave.

Valvazor je moral pozneje ta grad prodati, ker se je z izdajanjem knjig preveč zadolžil. Prodati je moral celo svojo veliko knjižnico, ki je zdaj v Zagrebu. Mnogi želijo, da bi jo Slovenija spet odkupila in jo uredila na Bogenškem.

Anahronizem nekega stanja

(Nadaljevanje s 1. strani)

mer politikantskega duhovnika, kajti škof msgr. Santin se že nad trideset let trudi, da bi zbral okrog sebe in svoje kurije celo vrsto politikantskih in nacionalističnih duhovnikov, kot je bil Edoardo Marzari, in tudi laikov, kot je bil Bartoli, ki se nato proglašajo za katoličane. Tako je pred kratkim bilo sporočeno, da je bil za predsednika Katoliške akcije v tržaški škofiji imenovan, oziroma potrjen od cerkvene oblasti Paolo Sardos Albertini, ki bo vodil to cerkveno in versko organizacijo nadaljnja tri leta, to je od leta 1973 do leta 1976 (glej »Il Piccolo« z dne 8. julija 1973, stran 6). Skoraj vse uradno cerkveno okolje v Trstu je okuženo po opisanem nacionalističnem strupu, kar hudo škoduje katoliški veri in predstavlja pohujšanje za tisti del duhovščine in za prebivalstvo, zlasti delavstvo, ki v skladu z zdravim katoliško moralno obžaluje in se zgraža nad katerokoli nacionalistično dejavnostjo, izvršeno po duhovnikih v Cerkvi. V našem listu se že leta sprašujemo: bo višja osrednja cerkvena hierarhija sposobna izruti znotraj tržaške Cerkve anahronistično nacionalistično ljujlo, ki jo je zasejal škof msgr. Santin? Če se to ne bo zgodilo, se bo izkazalo, da se celotna Cerkev zares nahaja v popolni krizi, o čemer so sicer mnogi že prepričani. Videant consules!, naj odloči, kdor je za to pristojen, bi dejali stari Rimljani.

I. T.